

Soliciting the Other: Reading the Talmud with Levinas

Session II: The Temptation of Temptation

Nine Talmudic Readings, Aronowicz trans., pp. 30-50

5 **שמות יט:טז-יז** וַיֹּצֵא מֹשֶׁה אֶת־הָעָם לִקְרַאת הָאֱלֹקִים מִן־הַמִּחֲנֶה וַיִּתְּצֻבוּ בְּתַחֲתֵית הָהָר: וְהָרַס יְהוָה עֵשָׂן כָּלֹּ
מִפְּנֵי אֲשֶׁר יָרַד עָלָיו ה' בְּאֵשׁ וַיַּעַל עָשָׂנוּ כְּעֵשָׂן הַכֹּבֵשֶׁן וַיִּחַרְד כָּל־הָהָר מֵאֵד: וַיְהִי קוֹל הַשֹּׁפָר הוֹלֵךְ וְחֲזַק מֵאֵד מֹשֶׁה
וַיְדַבֵּר וְהָאֱלֹקִים יַעֲנֶנּוּ בְּקוֹל:

10 **שמות כד:ז-ח** וַיִּקַּח סֵפֶר הַבְּרִית וַיִּקְרָא בְּאָזְנֵי הָעָם וַיֹּאמְרוּ כָּל אֲשֶׁר־דִּבֶּר ה' נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע: וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־הַדָּם
וַיִּזְרֹק עַל־הָעָם וַיֹּאמֶר הִנֵּה דָם־הַבְּרִית אֲשֶׁר כָּרַת ה' עִמָּכֶם עַל כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה:

מכילתא דרבי שמעון בר יוחאי (אפשטיין-מלמד) שמות (פרשת משפטים) פרק כד פסוק ז ויאמרו כל אשר
דבר ה' נעשה ונשמע לפי שהקדימו בתחלה עשייה אמ' להן משה וכי אפשר לעשייה בלא שמיעה שמיעה מביאה
לידי עשייה חזרו ואמרו נעשה ונשמע נעשה מה שנשמע מלמד שקיבלו עליהם עשייה ושמיעה קודם מתן תורה.

15 **שבת פח.-פח:**

"ויתצבו בתחתית ההר" (שמ' יט:יז)?

א"ר אבדימי בר חמא בר חסא: מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית ואמר להם 'אם אתם
מקבלים התורה, מוטב. ואם לאו, שם תהא קבורתכם.'

א"ר אחא בר יעקב: מכאן מודעא רבה לאורייתא

אמר רבא: אעפ"כ הדור קבלוה בימי אחשורוש,

דכתיב "קימו וקבלו היהודים"

קיימו מה שקיבלו כבר

אמר חזקיה: מאי דכתיב "משמים השמעת דין ארץ יראה ושקטה" (תה' עו:ט)?

אם יראה, למה שקטה? ואם שקטה, למה יראה?

אלא בתחילה יראה ולבסוף שקטה.

ולמה יראה?

כדריש לקיש, דאמר ריש לקיש: מאי דכתיב "ויהי ערב ויהי בקר יום הששי" (בר' א:לא)?

ה' יתירה למה לי?

מלמד שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית ואמר להם

'אם ישראל מקבלים התורה, אתם מתקיימין.'

ואם לאו, אני מחזיר אתכם לתוהו ובוהו'

דרש ר' סימאי: בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע

באו ששים ריבוא של מלאכי השרת לכל אחד ואחד מישראל

קשרו לו שני כתרים, אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע

וכיון שחטאו ישראל, ירדו מאה ועשרים ריבוא מלאכי חבלה ופירקום,

שנאמר "ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב" (שמ' לג:ו)

א"ר חמא בר' חנינא: בחורב טענו בחורב פרקו....

א"ר יוחנן: וכולן זכה משה ונטלן

דסמיך ליה "ומשה יקח את האהל" (שמ' לג:ז)

אמר ר"ל: עתיד הקב"ה להחזירן לנו,

שנאמר "ופדויי ה' ישוּבון ובאו ציון ברנה ושמחת עולם על ראשם" (יש' לה:י)

שמחה שמעולם על ראשם

אמר רבי אלעזר: בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע

יצתה בת קול ואמרה להן 'מי גילה לבני רז זה שמלאכי השרת משתמשין בו'

דכתיב "ברכו ה' מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו" (תה' קג:כ)

ברישא עושי והדר לשמוע

א"ר חמא ברבי חנינא: מ"ד "כתפוח בעצי היער" וגו' (שה"ש ב:ג)

למה נמשלו ישראל לתפוח?

לומר לך, מה תפוח זה פריו קודם לעליו, אף ישראל הקדימו נעשה לנשמע.
ההוא צדוקי דחזייה לרבא דקא מעיין בשמעתא

ותבה אצבעתא דידיה תותי כרעא וקא מייץ בהו וקא מבען אצבעתיה דמא

א"ל: עמא פזיזא דקדמיתו פומייכו לאודנייכו. אכתי בפחזותייכו קיימיתו.

ברישא איבעי' לכו למשמע. אי מציתו, קבליתו. ואי לא, לא קבליתו.

א"ל: אנן דסגינן בשלימותא, כתיב "בן תמת ישרים תנחם" (מש' יא:ג)

הנך אינשי דסגן בעלילותא, כתיב בהו "וסלף בוגדים ישדם" (שם)

- 10 **גור אריה שמות (פרשת יתרו) יטיז** כי כפה עליהם ההר כגיגית לומר 'אם לא תקבלו התורה, שם תהא קבורתכם' (שבת פח.). לומר כי התורה היא הכרחית לקבלה, ואם לא יקבלו התורה - שמה תהא קבורתם. וידוע, כי דברים המוכרחים להיות הם חשובים במעלה יותר, שאי אפשר מבלעדם, ואין קיום לנמצא בזולתם. לכך כפה עליהם ההר כגיגית להודיע מעלת התורה, שאי אפשר מבלעדה כלל. ואם לא היה עושה זה, היו אומרים כי התורה אין הכרחית לעולם, רק ברצון קבלו עליהם, ואם לא קבלו - לא היו צריכין. לכך היה השם יתברך מפתה ומרצה אותם קודם, וכאשר ראו שעיקר נתינתה על ידי כפיית ההר, היו מוכרחים לומר כי נתינתה מוכרחת, שאין להם קיום זולתה. ולכך הביא שם (שבת פח.) על המאמר זה "ויהי ערב ויהי בוקר יום הששי" (בראשית א, לא), ה"א יתרה למה לי, מלמד שהתנה הקדוש ברוך הוא עם מעשה בראשית, שאם לא יקבלו ישראל את התורה יחזור העולם לתוהו ובוהו. וזה המאמר בא לפרש למה כפה עליהם הר כגיגית, לומר כי נתינת התורה היא מוכרחת... וזה נראה כאשר קבלו עליהם מקרא מגילה, הנה התורה להם מצד עצמם, ואין לומר שהתורה הוא אינו לישראל רק מצד הכרחי, והבן זה. כך פירוש דברי חכמים....
- 15 **ספר תפארת ישראל פרק כט** פירוש דבר זה, כי המעשה הוא שעושה מה שגוזר עליו השם יתברך שיעשה. ודבר שהוא מצד השם יתברך, הוא קודם מן השמיעה, אשר הוא השכל, שהוא מצד המקבל. ולכן המלאכים מקדימים "נעשה" ל"נשמע", וכן ישראל, מפני כי גזרת השם יתברך על ישראל לעשות מצותיו. וישראל נבראו על דבר זה לעשות גזרת השם יתברך אשר הוא גוזר עליהם, כמו המלאכים שהם נבראו לעשות שליחות בוראם. ולפיכך מקדימים "נעשה" ל"נשמע", דבר שהוא מצד העלה. כלל הדבר, מה שהוא מחויב ומוכרח, הוא קודם לדבר שאינו מחויב ומוכרח. ולכך קודם העשיה, לפי שהעשיה היא גזרה מן העלה מוכרחת, ואילו השמיעה שהיא מצד המקבל היא אפשרית. ולכך מקדימים המלאכים "נעשה" ל"נשמע". וכן ישראל, גזרת השם יתברך עליהם מוכרחת, ולכן מקדימין "נעשה" ל"נשמע". ויש לך להבין דבר זה. ועוד יש לך לדעת, כי מה היו מקדימים ישראל "נעשה" ל"נשמע", דבר זה בודאי, כי אצל האדם, מן הידיעה שיודע שדבר זה טוב לו לעשות, נמשך המעשה. ואם לא היה יודע שטוב לו לעשות, אינו עושה. ולא כן ישראל, במה שהם עובדים השם יתברך, עיקר עצם שלהם מה שנבראים עליו הוא לעבוד השם יתברך במעשה, והידיעה בפעולה זאת נמשך אחר המעשה. אבל אצל כל האדם, המעשה נמשך אחר הידיעה, מפני שמן הידיעה בא המעשה, ואם לא ידע - אין כאן פעולה, ולפיכך צריך להקדים השמיעה אל הידיעה. ואצל ישראל שהם נבראים לעבוד את בוראם, הרי בבריאתם הוא המעשה, והידיעה לפועל הזה נמשך אחר המעשה שיש לו לעשות. ודבר זה משתמשים בו המלאכים, שכל אחד ואחד הוא נברא על דבר שהוא פעולתו. שאינו כמו האדם שהוא בעל בחירי, ולא יתכן עליו לומר שהוא נברא על פועל זה, שהרי בחירי הוא לעשות איזה פועל שירצה, הן לטוב הן לרע.
- 20
- 25
- 30
- 35